

I. LITTERAE UNIVERSALES AD PALATINATUM BRZESTENSEM DE IUDICIIS TERRESTRIBUS PERAGENDIS [22 LUTEGO 1578 R.]

Stephanus Dei gratia rex Poloniae etc. Universis et singulis dignitariis, officialibus et nobilitati palatinatus Brzestensis in Cuiavia, unaque iudici, subiudici et notario eiusdem loci, fideliter Nobis dilectis, gratiam Nostram Regiam. Fideliter Nobis dilecti! Cum agitaretur coram in comitiis hisce Varschaviensibus actio atque causa de disturbatis anno praeterito iudiciis terrestribus palatinatus illius Brzestensis, Nos in tanti momenti negotio non temere neque prae-cipitanter sed re adamussim investigata et cognita agendum Nobis esse putavimus, ita quod designavimus ex eodem conventu certos hoc in negotio scrutatores, viros probos et integre fidei. Ceterum quoniam eo ipso tempore, cum actio praenominata coram Nobis tractaretur, intellexerimus, iudicia terrestria palatinatus eiusdem ab annis multis non esse celebrata, immo vero anno etiam praeterito, cum ex praescripto constitutionum tempus celebrandorum illorum incidisset, atque iudex, subiudex et notarius parati pro officio suo ad iudicandum consedissent, inventos esse plurimos, qui praetextu disturbance eorundem annue illud negotium omne infecissent obstitissentque, quominus iudicia illa peragerentur; Nos rem eam perniciosam omnino esse iudicantes atque pro muneris Nostri debito prospicere cupientes, ne iustitiae administratio, res porro sancta et sine qua nulla societas nullaque respublica stare possit, in provincia illa negligatur et omittatur, hasce mandati Nostri universales litteras ad fidelitates vestras dandas esse duximus, quibus iniungimus et mandamus primum quidem collegiis iudicii hoc est: iudici, subiudici et notario, ut tempore in constitutionibus publicis assignato ad celebrationem eorundem iudiciorum sine quibusvis tergiversationibus conveniantur officioque suo iuxta legum praescriptum fungantur; deinde vero omnibus in universum dignitariis, officialibus et nobilitati, qui ad eadem iudicia convenerint, severe praecipimus, ne audeant eadem iudicia impedire vel quacunque^a opponere sese, quominus officiales praedicti illa exercere et determinare possint. Ad locum etiam iudiciorum ne armati vel cum bumbardis aut pixidibus veniant neve tumultus aliquos excitent, sed in omnibus honeste et reverenter sese gerant atque in ea re auctoritatem Nostram respiciant. Qui vero secus fecerint, sciant, Nos serio in eos esse animadversuros, statutumque de turbantibus iudicia aut conventus factum in eos extensuros. Quare aliter omnino pro gratia Nostra ne fecerint. Datum Varschoviae in conventu generali die vigesima secunda mensis Februarii anno Domini MDLXX octavo [22 II 1578], regni vero Nostri anno secundo. Stephanus rex.

II. KONSTYTUCJA SEJMU WALNEGO WARSZAWSKIEGO ROKU PAŃSKIEGO 1578

Stephan z łaski Bożej Krol Polski, Wielkie Książę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantkie, Wołyńskie, Podlaskie, Kijowskie i Siedmiogrodzkie etc.

1.ª Oznamuiemy wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, iż My wedle powinności Naszej Królewskiej, opatruiąc potrzeby Korony tej, której Nas Pan Bog przełożyć raczył, a o tym myśląc, aby w niej tak domowy rząd, iako i bezpieczeństwo od nieprzyjaciela było, i żebyśmy doma dobry porządek postanowiwszy, snadniej nieprzyjacielowi odpor dać mogli i krzywd dawnych, które cierpi Rzeczpospolita spoina narodu polskiego i litewskiego, za okupowaniem i oderwaniem zamków i ziem przez nieprzyjaciela, powetować, złożyliśmy sejm walny wszem stanom tu do Warszawy. Na którym za radą panów rad Naszych obojga narodu i zezwoleniem posłów ziemskich, naprzód podle konstytucyi dawnej przed panowaniem Naszym uczynionej i recessow sejmów przeszłych około sprawiedliwości, na której wszystek rząd domowy należy i z której wszystkie dobre obyczaje w każdej Rzeczypospolitej pochodzą, postanowienie niżej opisane uczyniliśmy.

^a A. Pawiński pozostawił następnie nieodczytany wyraz.

^a Numery poszczególnych przepisów umieszczane są w VL nie przy tytułkach, lecz przed pierwszym wierszem tekstu.